

Acerca de este libro

Esta es una copia digital de un libro que, durante generaciones, se ha conservado en las estanterías de una biblioteca, hasta que Google ha decidido escanearlo como parte de un proyecto que pretende que sea posible descubrir en línea libros de todo el mundo.

Ha sobrevivido tantos años como para que los derechos de autor hayan expirado y el libro pase a ser de dominio público. El que un libro sea de dominio público significa que nunca ha estado protegido por derechos de autor, o bien que el período legal de estos derechos ya ha expirado. Es posible que una misma obra sea de dominio público en unos países y, sin embargo, no lo sea en otros. Los libros de dominio público son nuestras puertas hacia el pasado, suponen un patrimonio histórico, cultural y de conocimientos que, a menudo, resulta difícil de descubrir.

Todas las anotaciones, marcas y otras señales en los márgenes que estén presentes en el volumen original aparecerán también en este archivo como testimonio del largo viaje que el libro ha recorrido desde el editor hasta la biblioteca y, finalmente, hasta usted.

Normas de uso

Google se enorgullece de poder colaborar con distintas bibliotecas para digitalizar los materiales de dominio público a fin de hacerlos accesibles a todo el mundo. Los libros de dominio público son patrimonio de todos, nosotros somos sus humildes guardianes. No obstante, se trata de un trabajo caro. Por este motivo, y para poder ofrecer este recurso, hemos tomado medidas para evitar que se produzca un abuso por parte de terceros con fines comerciales, y hemos incluido restricciones técnicas sobre las solicitudes automatizadas.

Asimismo, le pedimos que:

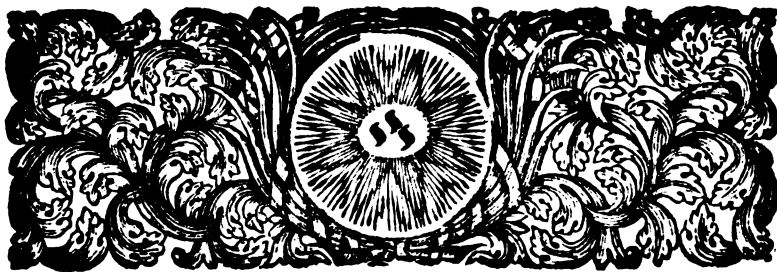
- + *Haga un uso exclusivamente no comercial de estos archivos* Hemos diseñado la Búsqueda de libros de Google para el uso de particulares; como tal, le pedimos que utilice estos archivos con fines personales, y no comerciales.
- + *No envíe solicitudes automatizadas* Por favor, no envíe solicitudes automatizadas de ningún tipo al sistema de Google. Si está llevando a cabo una investigación sobre traducción automática, reconocimiento óptico de caracteres u otros campos para los que resulte útil disfrutar de acceso a una gran cantidad de texto, por favor, envíenos un mensaje. Fomentamos el uso de materiales de dominio público con estos propósitos y seguro que podremos ayudarle.
- + *Conserve la atribución* La filigrana de Google que verá en todos los archivos es fundamental para informar a los usuarios sobre este proyecto y ayudarles a encontrar materiales adicionales en la Búsqueda de libros de Google. Por favor, no la elimine.
- + *Manténgase siempre dentro de la legalidad* Sea cual sea el uso que haga de estos materiales, recuerde que es responsable de asegurarse de que todo lo que hace es legal. No dé por sentado que, por el hecho de que una obra se considere de dominio público para los usuarios de los Estados Unidos, lo será también para los usuarios de otros países. La legislación sobre derechos de autor varía de un país a otro, y no podemos facilitar información sobre si está permitido un uso específico de algún libro. Por favor, no suponga que la aparición de un libro en nuestro programa significa que se puede utilizar de igual manera en todo el mundo. La responsabilidad ante la infracción de los derechos de autor puede ser muy grave.

Acerca de la Búsqueda de libros de Google

El objetivo de Google consiste en organizar información procedente de todo el mundo y hacerla accesible y útil de forma universal. El programa de Búsqueda de libros de Google ayuda a los lectores a descubrir los libros de todo el mundo a la vez que ayuda a autores y editores a llegar a nuevas audiencias. Podrá realizar búsquedas en el texto completo de este libro en la web, en la página <http://books.google.com>

DISSERTATIO MORALIS
 DE
STATV SERVORVM
SECVNDVM JVS NATVRÆ
L I C I T O,
QVAM
 PHILOSOPHORVM LIPSIENSIVM
 PERMISSV
DIE XIX. AVGVSTI M DCC XXII.
 AD DISPVTANDVM PROPONVNT
P R Æ S E S
M. JOH. MICHAEL TEVTSCHER,
 LIPSIENS.
ET RESPONDENS
CHRISTIANVS JOHANNES FEUSTEL,
 GRIMMENS LL. STVDIOS.

L I P S I Æ,
 LITERIS IMMANVELIS TITII.

PRÆFAMEN.

§. I.

Uris Romani interpretes Christianos plerosque omnem inter Christianos servitutem injustitiæ & iniquitatis infimulasse, eamque adeo ex orbe Christiano eliminandam censuisse, immensa illa totGlossatorum & Commentatorum volumina satis superque testantur. Ipse etiam Speculi Saxonici compilerator huic præjudicio maxime deditus *L. 3. art. 42.* in fine, expressis verbis ait: *Nach rechter Wahrheit zu sagen, so hat eigenschafft anfang von gezwang, von gefengnuß, und von unrechter gewalt, die man vor alter in ein unrechte gewonheit gezogen hat, die man nu für recht halten wil.* Neque Glossatoris in hunc textum commentarius ab ipsa textus sententia multum abit. Nam licet Eckia-

ni præjudicii falsitatem propemodum cognoverit, dum ait: Nu concludirt Herr Ecke alle seine assumpta und rede, und spricht, das eigenschafft von un- rechter gewalt sey auffkommen, und müge mit GOTT nicht gesein. Diese conclusio widerspre- chen wir, und sprechen, das diß nicht sey, denn were es wieder GOTT, so het Abraham und Isaac wieder GOTT gethan, den sie hetten eigen. Sanct Paul het auch wieder GOTT gethan, der sprach zun Christen, die eigen waren, Ir eigen seit zu- mal unterthan ewern Herren. male tamen po- stea in fine dissensum hunc conciliare studet distin- guendo inter Jus Naturale & Civile, putans Jure Ci- vili servitutem esse justam, Jure autem Naturali ini- quam. Ita enim concludit: Diß löse also auf und sprich, Recht ist zweierley, eins ist natürlich Recht, und nach dem Recht sind alle Leut frey, und niemand sol nach diesem Recht des andern eigen sein. Und von dem Recht spricht Herr Ecke hie, denn wer iemandt zu eigen hat, der thut sei- ner natur Gewalt, die in frey haben wolt. Das ander Recht ist von sayungen, und davon so mö- gen eigen leut sein, denn die Keiser die haben das Recht gesezt, &c.

§. II.

Sed quanto minus veteribus Jctis, si barba-
riem

riem illorum temporum, & hinc enatum defectum genuinæ doctrinæ moralis recordemur, hic error imputandus est, quippe iis solo fere nomine Juris Naturalis disciplina innotuit: tanto magis mirandum est, in sæculo cultioris eruditionis gloria, & præcipue Juris Naturalis inventionem & cultum, celeberrimum hujusmodi præjudicium tot asseclas invenire potuisse. Quamvis autem præ cæteris *Illustris THOMASIVS* status herilis & servilis æquitatem naturalem in *Dissertatione de usu pratico distinctionis hominum in liberos & servos. Hale'anna M. D. CC. XI.* habita doctè & solide asseruerit: tanta tamen tam Illustris Viri auctoritas qualibuscunque nostris meditando moliminibus calcar potius addidit, quam laboris prorsus frustranei suspitione nos deterruit. Unde quæ Lectoris Benevoli iudicio de naturali status servilis æquitate paucis his pagellis subijcimus, ut æqui bonique consulat, est quod obnixè eum rogamus.

STATU SERVORUM
JUXTA JUS NATURÆ
LICITO.

§. I.

Status in genere definitionem, quod nempe sit correlatio hominum, in certa aliqua societate viventium, peculiaribus h. e. dictæ societati propriis, juribus ac obligationibus se exferens, ad veram aliquam hominum utilitatem tendens, præses hujus Dissertationis nuperrime suppeditavit & demonstravit, in Dissertatione *de statu subditorum naturali*, sub Præsidio Excellentissimi Dn. L. JENICHII mens. Febr. 1721. habita: ad quam demonstrationem brevitatis gratia nos hic referimus. Hanc definitionem si applicemus ad statum herilem & servilem, hic status compositus erit correlatio heri & servi, in domestica familiæ societate viventium, peculiaribus h. e. hero & servo propriis juribus ac obligationibus se exferens. Unde hic status diverso respectu modo herilis seu dominicus, modo servilis appellatur, prout nempe vel a parte domini consideratur, vel a parte servi.

§. II.

Diximus, statum herilem & servilem in domestica

SECUNDUM JUS NATURÆ LICITO. . 7

stica familiæ societate spectari, eoque ipso ideam servitutis ad servitutum juris privati restringimus. Hinc utut & capti ex hostibus jure gentium sint servi §. 3. 4. *J. de jur. person. l. 4. §. 1. 2. 3. l. 5. §. 1. ff. de stat. homin.* & servi poenæ, damnati ad opus publicum, servi sint, §. 1. *J. de Cap. deminut.* qui utrique servi non domestici, sed publici sunt: hi tamen eo ipso ad servitutum juris privati, de qua nobis sermo est, non pertinent. Sunt enim hi servi Reipublicæ, non patris familias: Unde recte GROTIUS distinctionis servitutis in publicam & privatam mentionem injicit, *Lib. II. Cap. V. §. 31. 32.* Utrosque etiam, nempe servos juris publici & privati, accurate secernendos esse, patet ex diversitate jurium, quæ ex diversa utriusque servitutis indole fluunt. Sic v. g. servitus in republica Romana introducta non mere privata erat, sed magna ex parte publica: cum civis unusquisque Romanus non solum ut subditus aut homo privatus, sed certo respectu etiam ut membrum regens, adeoque ut persona publica, consideraretur, & hoc adeo respectu potestas & imperium herile pro imperio non mere privato seu domestico, sed ex parte etiam pro publico habendum esset. Hinc potestas herilis Romanorum plane involvebat jus vitæ & necis, tanquam summum civium coimperantium in republica regale, §. 1. *J. de his, qui sui vel alien. jur. sunt. l. 1. §. 1. ff. eod.* Hinc porro cum sublata Majestate Reipublicæ Romanæ democratica Imperatorum

§ DE STATU SERVORUM

rorum legibus cives Romani subicerentur, publica illa, quæ quandam utique Majestatis speciem præ se ferebant, jura amiserunt, §. 2. *J. de his qui sui vel alieni jur. sunt. l. 1. §. 2. l. 2. ff. eod. l. un. C. de emendat. servor.*

§. III.

Quemadmodum itaque ex dictis patet, per statum herilem & servilem recte intelligi correlationem inter herum & servum in domestica familiarum societate existentes; ita jam porro demonstrandum est, quisnam peculiaris hujus societatis sit finis, ex genuinis Juris naturæ principiis cognoscendus; nec non quibus mediis finis iste, ex naturalibus æquitatis principiis cognitus, pro indole hujus status obtineri debeat. His enim demonstratis definitio vere realis, moralis nempe seu practica, hujus status, fundamenti loco poni facillime poterit: eundemque summo æquitatis naturalis jure licitum esse, ex iisdem principiis sponte fluet.

§. IV.

Primo itaque quod finem servitutis attinet, is manifeste est utilitas domestica seu familiaris heri sive domini, cui ad inserviendum servus ideo potestati domini æquisime se subjicit, ut alatur potius honeste, quam ut vitam vel misere ducat vel nefarie. Finem hunc principiis socialitatis adeoque primis & simplicissimis naturalis æquitatis fundamentis firmiter inni-

ti

*Finis et
utilitas.*

ti inde patet, quod, cum permulti in humana societate existant, qui se ipsos alere nequeant, hi utique a ditioribus sint alendi: at cum officia socialitatis sint reciproca, ii, qui aluntur a ditioribus, ad his vicissim inserviendum obligati sunt, si possint. Unde æquitati non repugnat, eos, qui pauperibus alimenta præstant, ab his vicissim officia sibi stipulari. Saltem enim iis ad eleemosynas gratis subministrandas tenemur, qui ad officia socialitatis reciproca inhabiles sunt, nec adeo mendicis promiscue omnibus.

§. V.

Hoc ipsum sicut dubio carere videtur: ita jam porro expendendum est, an eodem æquitatis jure stipulari sibi possint officia servilia domestica? ubi notandum, quod per officia servilia domestica intelligamus officia, quæ patrifamilias ad ipsius nutum & imperium, sub pœna castigationis domesticæ, præstantur in ipsius utilitatem domesticam.

§. VI.

Ad hujus quæstionis decisionem antequam accedamus, ex allata officiorum servilium definitione explicandum esse videtur, quomodo differant officia servilia a liberis civium jure servitutis sibi invicem non obstrictorum officiis. Nempe primo officia servilia præstantur ad nutum & imperium domini:

B

contra

contra officia civium libera præstantur ex nutu & judicio utriusque, & petentis & obligati. Hinc in statu herili dominus jus suum exercet jubendo, servus obstrictus domino ad obedientiam est. Contra in statu civium libero neuter jure imperandi obedientiam ab altero exigere potest, sed quicquid officiorum alter alteri præstat, par pari præstat, libero utriusque judicio, ita, ut sicut petens ex suo judicio jus aliquod prætere posse possit; ita eodem jure alter ex suo judicio de veritate illius juris suæque obligationis statuere liberrime queat. Hinc & est, quod liber homo circa singula officia, ab altero sibi stipulanda, novo ejus consensu opus habeat: cum contra servus imperio seu potestati herili subjectus ad officia indeterminata, solo domini jussu determinanda, obligatus sit.

§. VII.

Hujusmodi itaque officia, svadente utique æquitate naturali, herum sibi stipulari posse, optime probavit PUFENDORF. *de J. N. & G. Lib. 6. Cap. 3. §. 2.* ex diversa hominum indole, & inde resultante diversa ad negotia privata & œconomica aptitudine, cujus intuitu alius ad imperandum seu dirigendum, alius ad parendum magis est idoneus. Quidam, inquit, ea sunt mentis perspicacia, ut per se cernant, quid rebus suis expediat; & ea alacritate, ut, quod sibi est utile, proprio impulsu citra aliorum coactionem suscipiant. Aliis contra ingenium est ita hebes, ut quid ex usu sit, citra

citra aliorum ductum parum prospiciant, magisque sint idonei ad talia, quæ viribus corporis constant, obeunda, quam ad quæ subtilitas aliqua mentis requiritur: tanta insuper focordia, ut nisi coacti recte non faciant, nec parta commode servare aut dispensare norint; quorum posteriores natura servos ARISTOTELIS vocat, quia ejusmodi hominibus, quos tali ingenio natura finxit, commodius est, aliis servire, quam proprio Marte rem gerere. Quo spectat, quod AGESILAUS dixit: τὸς τὴν Ἀσίαν κατοικούντας ἑλευθέρους μὲν κακῶς δούλους δὲ ἀγαθῶς εἶναι. i. e. *Asiam incolentes liberos quidem pravos, servos autem bonos esse. Plutarch. Apophth. Lacon.* Quemadmodum itaque generalis socialitatis ratio exigit, ut unusquisque societati humanæ inserviat, pro indole sua: ita eos, quos indole servili natura finxit, pro ratione fortis suæ operis servilibus se addicere, & servitutis causa in familiam recipi, non solum nihil iniquitatis habet, sed & summa æquitatis ratione suadendum est.

§. VIII.

Nec est quod existimes, statum illum, de quo hic agimus, famulorum domesticorum non esse servitutem proprie dictam: quale quid argutantur ii, qui, ex opinione præconcepta, solam, quæ in prisca Republica Romanorum erat, servitutem, servitutem proprie dictam, solaque mancipia servos pro-

prie dictos autumant. Initio enim animi præjudiciis insigniter præoccupati indicium est, universales Jurisprudentiæ naturalis notiones ad particularia unius cujusdam reipublicæ instituta restringere, & ex hujus usu speciali notionum ac terminorum, omnibus gentibus communium, proprietatem aut improprietatem metiri. Unde sicut haud parum ineptum esset, statuere v.g. uxores Germanorum nonnisi improprie esse uxores, & parentes nostros ac liberos improprie saltem tales vocari; quia indoles rei uxoriæ Romanæ & patriæ potestatis Romanæ, multum differant a nostris circa hos status institutis: ita æque parum sapientiæ in eorum effato invenias, qui ex simili fundamento servos, de quibus hic sermo nobis est, nonnisi improprie servos dici sibi persuadent *vid. THOMAS. de usu pract. distinct. hom. in liberos & servos. Cap. 2. §. 2.* Deinde servos hos domesticos propriissime vocari servos, patet maxime exinde, quod definitio officiorum servilium, non quidem ad unius reipublicæ Romanæ, sed ad Jurisprudentiæ universalis principia concepta, §. 5. 6., personis his, quas servos nos vocamus, & vocare usu linguæ nostræ solemus, propriissime competit; Cuiuscunque autem competit definitio, eidem & competit definitum.

§. IX.

Etenim officia domestica, quæ patrifamilias
a fa-

a famulo, jure subjectionis domesticæ, ad ipsius nutum & imperium, sub pœna castigationis domesticæ, in ipsius heri utilitatem præstantur, vere & proprie operas serviles vocari, juxta usum linguarum modernarum communem, summorum & eruditissimorum, qui Jus Naturæ ac Gentium docuerunt, virorum autoritas & consensus comprobatur: quod sane momentum in docendo recto verborum usu non spernendum esse, nemo credo negabit. Ita PUFENDORF *de J. N. & G. Lib. 6. Cap. 3. §. 10.* Liberi soli civitati legibusque generalibus parere debent, nec pœnam, nisi quæ in illis definitur, metuunt. Servi autem & concivi serviunt, ejusque jussis peculiariibus pœnæque & coërcitioni privatæ sunt obnoxii, ejusdemque morositatem ferre coguntur; quæ eo molestior est, quo frequentius & propius servis cum domino versandum. Et HOBBIUS *de Cive, cap. 8. §. 1.* Qui mandatis, inquit, cujusquam obedire ante obligatur, quam quid imperaturus sit, sciat, tenetur ad omnia mandata simpliciter & sine restrictione, (nisi quæ repugnent legibus divinis.) Jam qui sic tenetur, *servus*, is cui tenetur, *dominus* appellatur. Equidem non negandum, aliam servitutem esse alia magis absolutam magisque perfectam, idque modo pro diversis diversarum rerum publicarum statutis, modo pro diversitate pactio- num, quibus servitus inicitur. Sic servitus alia est mancipio- rum, seu, uti HOBBIUS vocat, ergastulorum (ger-

manice (Sclaven) qui serviunt intra ergastula, vel compedibus vincti, non pacto, sed ne vapulent: alia contra pactitia, eorum nempe, qui fide data serviunt, v. HOBBS *loc. cit.* PUFENDORF. *l. c. §. 6.* Porro servitus pactitia alia potest esse perpetua, quæ perpetuas operas debet, pro alimentis & aliis, quæ vitæ necessitas exigit: alia in diem, aut sub conditione, aut ad res certas, qualis est septem annorum servitus apud Hebræos, glebæ adscriptorum, mercenariorum &c. quarum priorem perfectam, posteriorem imperfectam vocat GROTIUS *Libr. 2. cap. 5. §. 27. 30.* Ast quæ gradu differunt, & circumstantiarum externarum in diversis speciebus conspicuarum varietate aut perfectione, non ideo differunt essentia generica: nec ideo genus alterutri speciei, utut perfectiori, proprie, alteri improprie competit. Quemadmodum nemo dixerit, animantia bruta improprie vocari animantia, quia ea homine imperfectiora animalia sunt: Pari sane ratione, nec servitatem hodiernam mercenariam, aliamque, ideo, quia Romana erat pinguior, impropriam vocare licet.

§. X.

Porro, cum officia servilia a liberorum hominum officiis eo etiam differant, quod ad illa servus sub pœna castigationis domesticæ teneatur (§. 5.) videndum, an & hoc requisitum æquitatis naturalis fundamentis conforme sit? quod utique affirmandum
puta-

putamus: quandoquidem id ex jure imperii domino competentis fluit, utpote quod sine hac coactionis externæ specie effectu desitueretur. Quantumvis enim objicere possis, jus pœnæ infligendæ in genere magistratui competere, hinc servum inobedientiarum magistratui puniendum tradi ab hero debere: nec tamen rerum domesticarum indoles, nec status civilis pœnarumque civilium ratio, hoc servorum inobedientiam & pertinaciam coërcendi medium admittit. Status enim civilis indolem si spectes, non omnia, sed ea saltem delicta a magistratu Civili coërceri pœnis possunt, quæ & civibus noxia & processu judiciario emendabilia sunt. Posteritis requisitum hoc casu cessat, ob litium domesticarum inter herum & servum infinitam multitudinem, præcipue si præterea consideres singularum exilitatem. Nam si e. g. unusquisque in civitate herus ancillam, quotiescunque conclave non recte quisquiliis purgaverit, coram magistratu convenire deberet, novæ sâne & peculiares curiæ, novis ancillarum Prætoribus ornatæ, constituerentur necesse esset, quæ tamen omnes ad tantam de lana caprina domestica litigantium turbam capiendam haud sufficerent.

§. XI.

Quodsi porro objicias, herum, si privato ejus arbitrio jus pœnis domesticis servum coërcendi relin-

linqueretur, facile lædere servum posse, & ob id civili prudentiæ repugnare, jus illud dominis relinquere, Respondeo: quidni etiam civili prudentiæ repugnat, jus castigandi liberos & discipulos immorigeros eidem privato patris familias vel ludimagistri judicio relinquere, cum virgarum baculique terror lædere innocentiam æque facile possit? sane tunc demum, si herus servum vere lædat, & læsio sit alicujus momenti, læsus adire potest judicem, vid. §. *ult. J. de his qui sui vel alien. jur. sunt.* Si enim læsio sit exigua, v. g. verbulo forte duriusculo vel mordente sese exferens, ad officium patientiæ servus obligabitur; quippe ad quod & ipse herus erga illum, imo quilibet homo liber, etiam maximo dignitatis statu præditus in vita civili tenetur. Unde multo minus servorum impatientiæ, qui tanto sustentationis beneficio dominis obstricti sunt, hic nimis favendum est: Unde Apostolus æquissime præcipit, servos obedire debere heris, non solum mitibus, sed etiam severioribus.

§. XII.

Licet itaque jura, lege naturali nobis competentia, Princeps in republica imperans, modo limitare & restringere, modo plane adimere subditis possit, prout prudentia civilis, ad ultimum salutis reipublicæ finem tendens, illud svadeat: eidem tamen

men civili prudentiæ consentaneum haud videtur, jus illud castigationis domesticæ lege civili heris adimere, & in magistratum politicum transferre; quemadmodum pari ratione jus castigationis paternæ, quod parentibus & præceptoribus competit, & juxta castigationem herilem altera castigationis domesticæ species est, admodum inconsulte inter jurisdictionis publicæ ac magistratus politiciæ regalia poni debere censeretur. Primo enim, uti §. 10. jam dictum est, moraliter impossibile est, unamquamque alapam non nisi ex decreto Prætoris infligere, qua forte ignavus nebulo coercendus est, cujus socordia vel petulantia sapissime alia nisi fustis medicina excuti nequit. Deinde translatio illa castigationis domesticæ ad magistratum sine insigni herorum læsione, imo status hujus everfione totali, fieri non potest: cum absentia servi in jus quotidie aliquoties euntis, & inde secuta continua operarum servilium interruptio, rei familiari heri non possit non esse exitialis, vid. RUDIGER. *Instit. Erudit. in Jur. Nat. pag. 522. Confess. g. 5 sqq. Edit. 1717.* Et tandem quis ferret sumtus in innumeras illas lites serviles expendendos, servi facultates & mercedem facile excedentes. Illud saltem imperio civili denegandum haud est, quod possit lege civili determinare, quousque castigatio domestica extendi debeat, an ad solas increpationes, an ad verbera, an ad carcerem domesticum, an ad cibi potusque subtractionem? &c.

C

§. XIII.

§. XIII.

Hæc omnia cum ita sint: luce meridiana clarius esse putamus id, quod supra §. 5. ad solide concinnandam definitionem realem servitutis demonstrandum nobis sumimus: scilicet 1. eos, qui ad se alendum sibi non sufficiunt ipsi, non invita naturali æquitate ad officia servilia domestica posse obligari, & patrifamilias summo jure jus imperii domestici in servum competere, (§. 7. sqq.) 2. eidem jus castigationis domesticæ jure meritoque asseri, quod jus ne quidem in statu civili adimi facile & sine infigni rerum familiarium detrimento queat. (§. 10. II.) Unde accuratius servitutem ita definiri posse censemus, quod sit status, quo quis imperio alterius domestico, sub pœna castigationis domesticæ subjicitur, postulante id ita socialitatis ratione, (§. 4. 5. sqq.) ad utilitatem proxime heri, remote etiam servi domesticam. Is, qui ita alteri subjicitur, servus, & ejus status servitus vocatur; contra is, cui servus subjicitur, dominus seu herus, ejusque status, status herilis vocatur. Statum hunc herilem & statum paternum seu patriam potestatem, domestica patrifamilias potestas tanquam genus species suas sub se comprehendit: sicut pari ratione liberi & servi duæ species sibi invicem contradistinctæ sunt eorum, qui potestati patrifamilias domesticæ subjecti sunt.

§. XIV.

§. XIV.

Quemadmodum itaque hanc definitionem demonstratio præcedens quoad omnes, ex quibus constat, partes satis confirmat: ita jam potiora, quæ ex ea fluunt, consectaria erunt deducenda. Et primo quidem sponte sua exinde sequitur, statum servilem inter ipsos etiam Christianos vere existere posse, id est, Christianis competere jus, servum in familiam recipiendi. Fundamentum enim, uti aliorum statuum, ita etiam status servilis, socialitas est, (per §. 4. sqq.) Jam vero socialitas inter omnes gentes, adeoque etiam præcipue inter Christianos valet, hinc & jura ex socialitate fluentia: Ergo status servilis inter ipsos etiam Christianos salva æquitate existere, nec legibus Christianismi in se repugnare potest; præcipue cum ipsis Christianismi legibus socialitas præcipiatur.

§. XV.

Sic statim apparet, solida ratione destitui assertionem eorum, qui dicunt, Christianissimum servitutis statum non admittere. Licet enim duas potissimum adducant rationes, quibus hanc opinionem tueri student, nempe 1. Christianos fratres in Christo esse; 2. servitutis jugum & molestias repugnare amoris Christiano: prima tamen ratio nihil

probat; cum Christianismus non aboleat statum ul-
 lum politicum. Fraternitas enim illa Christiana pa-
 ritatem inquit in spiritualibus tantum, & in puri-
 tate amoris reciproci, non autem paritatem status
 externi: alias enim eadem ratione, qua concludi-
 tur, quia Christiani in Christo sunt fratres, nemi-
 nem debere esse alterius servum, concludi etiam
 posset, quia Christiani in Christo sunt fratres, nemi-
 nem debere esse alterius subditum. Altera vero ra-
 tio oppido falsa est: amor enim Christianus intui-
 tu mutuum commodorum & incommodorum
 non differt ab amore sociali, quem Jus Naturæ præ-
 cipit; ergo cum status servitutis intuitu incommo-
 dorum, quibuscum servitus conjuncta est, non re-
 pugnet amori sociali (per §. 7.) sequitur, quod nec
 repugnet amori Christiano. Optime hac de re PU-
 FENDORFIUS, *Habet, inquit, servitus persona-
 lis hoc incommodi, ut quis perpetuas operas debeat,
 pro alimentis, & aliis, quæ vitæ necessitas exigit;
 id quod si accipiatur in terminis naturalibus, citra
 quorundam dominorum inhumanam severitiam, aut
 legum civilium rigorem, nihil habet in se nimie acer-
 bitatis: nam perpetua illa obligatio compensatur per-
 petua alimentorum certitudine, quam sæpe non ha-
 bent qui diurnas operas locant, defectu conductorum,
 aut ipsorum socordia non nisi fuste expellenda. Lib. 6.
 Cap. 3. §. 10.*

§. XVI.

Originem autem error iste, de iniquitate subjectionis servilis inter Christianos, exinde traxit, quod servitutem Romanam non quadrare ad nostros cives cernerent. Hoc ipsum enim quamvis verissimum sit: fallaciam tamen causæ commiserunt in indagatione rationis & fundamenti illius veritatis. Servitutem enim Romanam ad statum Germanorum non quadrare, causâ non est, quod Germani sunt Christiani. Nam & servitutem duriorum, Romanæ non multum abfimilem Apostolus inter Christianos comprobavit, dum ait: *Esote, o servi, subjecti in omni timore heris, non tantum bonis & æquis, sed etiam duris. 1. Petr. II. v. 18. Obedite, o servi, dominis cum timore & tremore. Ephes. VI. v. 5.* Quæ enim tempore Apostolorum vigeat servitus inter Judæos, gentesque vicinas, dura sane satis erat. Sed potius ea hujus rei ratio est, quia nostri patresfamilias non sunt patresfamilias Romani, quippe qui majestate inter singulos cives certo modo æqualiter distributa gaudebant. Longe enim alia erat conditio civium Romanorum, quam Germanorum, cum jus civitatis Romanæ involveret coimperium: Unde non mirandum, etiam jura Romanorum patrumfamilias non quadrare ad patresfamilias Germanos.

§. XVII.

Diximus porro §. 13. servitutem Jure Naturæ esse statum, eoque ipso statim intelligimus, servos Jure Naturæ non habendos esse pro nullis. Cum enim in confesso sit, omnem statum certis juribus ac obligationibus propriis gaudere, eos autem, quibus peculiaria jura peculiariesque obligationes competunt, personas esse, (persona enim nihil aliud est, quam homo consideratus cum statu suo, h. e. cum juribus & obligationibus sibi propriis,) sequitur, servos Jure Naturæ non habendos esse pro nullis. Optime itaque ARISTOTELES *Nicomach. Lib. 8. c. 11. Erga servum, qua homo est, amicitia est: quippe unicuique homini jus quoddam esse videtur erga unumquemque, qui cum ipso legis ac fœderis particeps esse potest; & amicitia igitur erit, quatenus homo est.* Et SENECA, *de Clement. L. 2. c. 18. Et in mancipio cogitandum est, non quantum illud impune pati possit, sed quantum tibi permittat æqui bonique natura. Cum in servum omnia liceant, est aliquid, quod in hominem licere commune jus vetet.* Vid. etiam omnino *Ejusdem Epist. 47.* Contra vero, cur Romani servos habuerint pro nullis? ratio sane hæc erat, quod recte putabant, servos capite, i. e. statu *democratici imperii particeps* destitutos esse, *vid. §. 4. F. de cap. deminut.* Unde sensus dicti Romanorum asserti hic erat, quod servi non habendi sunt
pro

pro civibus Romanis; five, quod in civium Romanorum censu pro nullis sint habendi.

§. XVIII.

Equidem quidam ex nostris, ex præjudicio hætenus refutato de statu servitutis inter Christianos illicito, putarunt, eas personas, quæ patribus familias ex pacto & pro mercede serviunt, non proprie servose esse, eo ipso quod officia præstent ex pacto locationis conductionis, adeoque dictas personas locatores potius aut locatrices esse operarum; ex qua hypothesi nec herus, cui dictæ personæ serviunt pro mercede, proprie herus vocari posset, sed operarum conductor. Unde cum obligatio dictarum personarum domestica fluat ex contractu locationis conductionis liberrime inito, qui contractus, cum contrahentes considerentur ut pares, neququam involvat subjectionem; concludunt, dictas personas liberrimo consensu alteri in re familiari inservire, nec adeo proprie ejus vel servos esse vel ancillas.

§. XIX.

Ast facile responderi ad hanc objectionem potest, si veram status servilis indolem cum locationis operarum essentia attente conferas. Status nempe servilis essentialiter involvit subjectionem sub
impe-

imperium domesticum, ita, ut subjectus ad obedientiam heri reneatur promiscue, quicquid operarum domesticarum licitarum herus ipsi injungat, idque sub pœna castigationis domesticæ (per §. 13.) In locatione vero operarum, cum nec imperio nec castigationi locus sit, sed singula officia a locatore præstanda speciali contractu opus habeant; falsum manifeste est, servos mercenarios reservata sibi omnimoda libertate locatores saltem operarum, heros earundem conductores esse. Servus enim mercenarius imperio heri se subjecit, non etiam operarum locator. Nec obstat, hanc subjectionem fieri pacto antea libero: nam ex eo, quod pacto antea libero libertati renunciat, non sequitur, eum post pactum etiam libertatem retinere. Romæ cum liber homo, major viginti annis, ad pretium participandum pacto liberrimo sese venundari passus esset, §. 4. *F. de Jur. pers.* nemo ideo infulse statuebat, hominem hujusmodi, eo quod liberrime pactum de servitute subeunda iniret, etiam post illud pactum non servum esse, sed hominem liberum, & locatorem operarum. Ergo servitus non ideo desinit esse servitus, quia est ex pacto.

§. XX.

Quæ omnia cum ita sint, unusquisque facile judicabit, querelas illas nostrorum patrumfamilias

lias admodum frequentes, de nimia jurium suorum ex naturalis æquitatis principiis ipsis in servos & ancillas competentium restrictione, solido fundamento haud destitui, nec injuste conqueri Illustrē THOMASIIUM *Dissert. de usu pract. distinctionis hominum in liberos & servos, Cap. 2. §. 66.* præjudicia plurimorum legistarum famulos seu servos mercenarios in multis urbibus potestati domesticæ patrū familias fere plane exemisse, ac deteriorem fecisse sæpe conditionem dominorum quam famulorum. Licet enim in bene constituta republica servis & ancillis merito prospiciendum sit, ne sub herorum sævitia succumbant, aut humana conditione inferiores habeantur: Usque eo tamen illorum favor extendendus haud est, ut sua heris jura in servorum favorem temere adimantur vel imminuantur; sed suum cuique & hero & servo tribuatur.

§. XXI.

Recte itaque GE. BEYERUS *in Delineat. Jur. Civil. ad ff. Tit. de stat. Hom. lit. c. Præstaret*, inquit, *quod plures etiam optarunt, servitutem, (perfectam nempe) in orbem Christianum revocari, ob incommoda conductionem famulorum concomitantia, quorum vilissima ingenia exiguo, & sæpe nullo honestatis & internæ obligationis sensu pollent, ad-*

D coque

eoque vix ad officium redigi possunt, nisi aliqua coactione, quæ tamen in hac servitutis specie plane exulat; nisi quod extremum dominis supersit remedium, ejectio ex familia, quam nihili æstimant, qui alium quotidie herum inveniunt, vel a turpissimo alimenta querendi genere ex mercede meretricia, furtis, latrocinis, mendicatione, non abhorrent: Cujusmodi querele fere infinite ubique audiuntur. Equidem celeberrimus hic Ictus in verbis adductis asserit, in servitute usu moribusque seculi nostri introducta omnem coactionem plane exulare, & in eo plerisque ex nostris Ictis adstipulatur, qui servitutum in nostris Rebuspublicis usitatam non proprie servitutum, sed locationem operarum esse uno fere omnes ore confirmant: Ast hoc ipsum iis, quæ nos de jure coactionis seu castigationis herilis supra demonstravimus, nihil detrahere arbitramur; cum nos de statu servitutis, non qualis apud Germanos aut apud Saxonnes est, (hoc enim Ictorum prudentiæ relinquimus,) sed de statu servitutis secundum Jus Naturæ, & adeo de Juribus heri obligationibusque servi naturalibus intelligi velimus.

§. XXII.

Idem fere de inconsulte inter nostros turbata & vere extincta potestate herili judicat PUFENDORFIUS *de J. N. & G. Lib. 6. Cap. 3. §. 10.* qui, post-

SECUNDUM JUS NATURÆ LICITO. 27

postquam antea æquitatem naturalem potestatis herilis, & servitutis ei correlatæ, inde maxime probaverat, quod complurium famulorum socordia non nisi fuste expelli queat, inde concludit, *non absurde quosdam judicare, sublatam apud plerosque Christianorum servitutem inter causas esse, quare tanta colluvies furum, vagabundorum, & validorum mendicorum passim occurrat: cui tamen malo quedam civitates obviam iverint, extructis publice ergastulis, in quibus ignavis nebulonibus laborandi necessitas afferretur, quam nempe necessitatem ipsis antea tempestive imponere, patribusfamilias, sublatis mediis ad id necessariis, denegatum erat.*

) o (

CONSPECTUS
DISSERTATIONIS.

ERROR vulgaris de injustitia & iniquitate status servilis, *præfat.*
§. 1. Origo hujus erroris, defectus genuinæ doctrinæ ino-
ralis, §. 2.

Status in genere, quid? hujusque applicatio ad statum
servilem, & hinc enata, *definitio nominalis servitutis.* §. 1. *Con-*
clusiones aliquot nominales, inde depromptæ, quibus idea ser-
vitutis, de qua nobis sermo est, ad servitutem privatam restrin-
gitur. §. 2. Transitio ad definitionis realis demonstrationem.
§. 3. *Finis servitutis proximus*, utilitas heri domestica, demon-
stratur ex eo, quod æquum sit, herum a pauperibus, quos alit,
officia sibi stipulari reciproca. §. 4. Ast an etiam officia servi-
lia? hæc primo definiuntur. §. 5. Differentia inter officia ser-
vilia, & mutua liberorum hominum officia ostenditur. §. 6.
Herum summo jure officia servilia stipulari, & servum ad ea ob-
ligari posse. §. 7. Respondetur objectioni eorum, qui statum
famulorum domesticorum improprie servitutem dici perhi-
bent. §. 8. 9. Jus castigationis domesticæ hero competere,
nec id ad magistratum politicum transferendum esse, demon-
stratur. §. 10. Respondetur objectioni, herum sic facile læ-
dere posse servum. §. 11. Non consilii est jus illud heris te-
mere adimere lege civili lata. §. 12. Sequitur *definitio rea-*
lis status servilis. §. 13. Ex ea concluditur *consectarium I.*
Ergo status servilis existit etiam inter Christianos. §. 14.
Consect. 2. Ergo errant, qui dicunt, servitutem repugnare
Christianismo. §. 15. Origo hujus erroris. §. 16. *Consect. 3.*
Ergo servus Jure Naturali non habendus est pro nullo. §. 17.
Consect. 4. Ergo servi domestici non sunt operarum locatores.
§. 18. 19. Querelæ optime fundatæ summorum Virorum de
jure herorum domestico moribus nostrorum temporum con-
tra rationem æquitatis nimis restricto. §. 20. 21. 22.